

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ॥

ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ
ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ, ਗੋਲ ਮਾਰਕਿਟ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-੧੧੦੦੦੧

Bijliyan De Haar

Bhai Vir Singh

ISBN # 978-81-904956-1-5

© ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ
ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਮਾਰਚ ੨੦੦੮

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ,
ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ,
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਪ੍ਰਿੰਟਰ :

ਪ੍ਰਿੰਟੇਗ੍ਰਾਫ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼
੨੯੬੬/੪੧, ਕਰੋਲ ਬਾਗ,
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-੧੧੦੦੦੫

ਭੇਟਾ : 42/- ਰੁਪਏ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ

ਛਪਾਈ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ	ਅਗਸਤ,	੧੯੨੭
.....
.....
ਨਉਵੀਂ ਵਾਰ		੧੯੫੦
ਦਸਵੀਂ ਵਾਰ	ਅਕਤੂਬਰ,	੧੯੫੬
ਗਜ਼ਾਰਵੀਂ ਵਾਰ	ਸਤੰਬਰ,	੧੯੬੧
ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ	ਮਾਰਚ,	੧੯੬੭
ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ	ਸਤੰਬਰ,	੧੯੮੪
ਚਉਥਵੀਂ ਵਾਰ	ਜੂਨ,	੧੯੯੧
ਪੰਦ੍ਰਵੀਂ ਵਾਰ	ਸਤੰਬਰ	੧੯੯੩
ਸੱਲ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ	ਅਗਸਤ	੧੯੯੫
ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ	ਸਤੰਬਰ	੧੯੯੭
ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ	ਮਾਰਚ,	੨੦੦੮ (Computerised)

ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ

ਅਰਥਾਤ

ਵਿਕੋਲਿੱਤੇ ਖਿਆਲ

ਇਹ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂਈਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਖਜਾਲ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਸੰਚੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਰੀ ਪੋਥੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਵਿਕੋਲਿੱਤੇ ਖਜਾਲ ਅਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਨਿਕੀਆਂ ਕਵਿਤਾਂ ਹਨ ਤੇ ਚਾਹੇ ਲੰਮੇਰੀਆਂ।

ਅਗਸਤ ੧੯੨੭]

ਕਰਤਾ

ਸੂਚੀ ਪੱਤ੍ਰ

ਸੰ:	ਸਿਰਲੇਖ	ਪੰਨਾ
੧.	ਉੱਚੀ ਹੁਣ	੧
੨.	ਅੱਜ	੨
੩.	ਸਮਾਂ	੩
੪.	ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਕਲ	੪
੫.	ਅਣਡਿੱਠਾ ਰਸਦਾਤਾ	੫
੬.	ਤ੍ਰੇਲ ਦਾ ਤੁਪਕਾ	੬
੭.	ਗਜਾਨ-ਅੱਗਜਾਨ	੭
੮.	ਵਲਵਲਾ	੮
੯.	ਰਸ ਗੋਤਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ	੯
੧੦.	ਮੋੜ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਵਾਗ ਵੇ	੧੦
੧੧.	ਗੁਲਦਾਉਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ	੧੨
੧੨.	ਉਡੀਕ	੧੩
੧੩.	ਕਮਲ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਤ੍ਰੇਲ ਮੋਤੀ	੧੪
੧੪.	ਨਾ ਹੁਇ ਉਹਲੇ	੧੫
੧੫.	ਦਰ ਢੱਠਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ	੧੫
੧੬.	ਚਲੋ ਚਲੀ ਦੀ ਸੱਦ	੧੬
੧੭.	ਢੋਲਾ ਰੁੱਸਕੇ ਨਾ ਜਾ	੧੮
੧੮.	ਹਉਂ ਤੇ ਸੱਚ ਮੁੱਚ	੨੦
੧੯.	ਵਰਜਿਤ ਵਾੜੀ	੨੧
੨੦.	ਬੁੱਲ੍ਹ	੨੪
੨੧.	ਆਪੇ ਦਾ ਕਾਦਰ	੨੫

ਸੰ:	ਸਿਰਲੇਖ	ਪੰਨਾ
੨੨.	ਧੋਬੀ	੨੭
੨੩.	ਮੀਂਹ ਮੇਹਰ	੨੭
੨੪.	ਇਕ ਵੈਰਾਨ ਬਾਗ	੨੮
੨੫.	ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਹਰਿਮੰਦਰ)	੩੦
੨੬.	ਪੱਥਰ-ਸ਼ੀਸ਼ਾ-ਹੀਰਾ	੩੧
੨੭.	ਜੀਨਤ ਬੇਗਮ	੩੨
੨੮.	ਸਾਈਂ ਲਈ ਤੜਪ	੩੩
੨੯.	ਭੰਬੀਰੀ	੩੪
੩੦.	ਫੁੱਲ	੩੫
੩੧.	ਅੰਦਰ ਦੀ ਟੇਕ	੩੬
੩੨.	ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ	੩੭
੩੩.	ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਲਿਆ	੪੦
੩੪.	ਅਟਕ	੪੨
੩੫.	ਮਰਦ ਦਾ ਕੁੱਤਾ	੪੮
੩੬.	ਗੁਲਦਾਉਂਦੀਆਂ ਆਈਆਂ	੫੫
੩੭.	ਕੁਤਬ ਦੀ ਲਾਠ	੫੯
੩੮.	ਬੇਲਾ ਭੁਆਨੀ	੬੩
੩੯.	‘ਪਿਆਰ’ ਤੇ ‘ਫਰਜ਼’ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦੀ ਸੰਬਾਦ	੬੯
੪੦.	ਪਦਮ ਖਿੱਛ ਦੀ ਬਹਾਰ	੮੦
੪੧.	ਗੰਗਾ ਰਾਮ	੮੬
੪੨.	ਹੁਣ	੧੦੬

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ॥

ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ

ਉੱਚੀ ਹੁਣ

‘ਬੀਤ ਗਈ’ ਦੀ ਯਾਦ
ਪਈ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਖਾਵੇ,
‘ਅੱਣ ਵਾਲਿ’ ਦਾ ਸਹਿਮ
ਜਾਨ ਨੂੰ ਪਿਆ ਸੁਕਾਵੇ,
‘ਹੁਣ ਦੀ’ ਛਿਨ ਨੂੰ ਸੋਚ
ਸਦਾ ਹੀ ਖਾਂਦੀ ਜਾਵੇ,-
‘ਗਈ’ ਤੇ ‘ਜਾਂਦੀ’, ‘ਜਾਇ’,
ਉਮਰ ਏ ਵਜਰਥ ਵਿਹਾਵੇ:

‘ਯਾਦ’ ‘ਸਹਿਮ’ ਤੇ ‘ਸੋਚ’ ਨੂੰ
ਹੇ ‘ਕਾਲ ਅਕਾਲ’ ਸਦਾ ਤੁਹੀਂ!
ਤੂੰ ਕਾਲ ਭੁੱਲ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ
‘ਹੁਣ ਉੱਚੀ’ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਈਂ। ੧.

ਅੱਜ

‘ਕੱਲ’ ਚੁਕੀ ਹੈ ਬੀਤ
ਵੱਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਸਾਈ,
‘ਭਲਕ’ ਅਜੇ ਹੈ ਦੂਰ
ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਹੱਥਾਂ ਆਈ,
‘ਅੱਜ’ ਅਸਾਡੇ ਕੋਲ
ਵਿੱਚ ਪਰ ਫਿਕਰਾਂ ਲਾਈ,
‘ਕੱਲ’ ‘ਭਲਕ’ ਨੂੰ ਸੋਚ
‘ਅੱਜ’ ਇਹ ਮੁਫਤ ਗੁਆਈ।

ਹੋ! ਸੰਭਲ ਸੰਭਾਲ ਇਸ ਅੱਜ ਨੂੰ,
ਇਹ ਬੀਤੇ ‘ਮਹਾਂ-ਰਸ’ ਪੀਂਦਿਆਂ,
‘ਹਰਿ-ਰਸ’ ਵਿਚ ਮੱਤੇ, ਖੀਵਿਆਂ
‘ਹਰਿਰੰਗ’, ‘ਹਰਿਕੀਰਤ’ ਚਉਂਦਿਆਂ। ੨.

ਸਮਾਂ

ਰਹੀ ਵਾਸਤੇ ਘੱਤ
 ‘ਸਮੇਂ’ ਨੇ ਇੱਕ ਨ ਮੰਨੀ,
ਫੜ ਫੜ ਰਹੀ ਧਰੀਕ
 ‘ਸਮੇਂ’ ਖਿਸਕਾਈ ਕੰਨੀ,
ਕਿਵੇਂ ਨ ਸੱਕੀ ਰੋਕ
 ਅਟਕ ਜੋ ਪਾਈ ਭੰਨੀ,
ਤਿੱਖੇ ਅਪਣੇ ਵੇਗ
 ਗਿਆ ਟਪ ਬੰਨੇ ਬੰਨੀ,-

ਹੋ! ਅਜੇ ਸੰਭਾਲ ਇਸ ‘ਸਮੇਂ’ ਨੂੰ
ਕਰ ਸਫਲ ਉਡੰਦਾ ਜਾਂਵਦਾ;
ਇਹ ਠਹਿਰਨ ਜਾਚ ਨ ਜਾਣਦਾ,
ਲੰਘ ਗਿਆ ਨ ਮੁੜਕੇ ਆਂਵਦਾ। ੩.

ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਕੋਲ

ਮਹਿੰਦੀਏ ਨੀ ਰੰਗ ਰੱਤੀਏ ਨੀ!

ਕਾਹਨੂੰ ਰਖਿਆ ਈ ਰੰਗ ਲੁਕਾ ਸਹੀਏ!

ਹੱਥ ਰੰਗ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰਮਾਕਲੇ ਨੀ

ਵੰਨੀ ਅੱਜ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਲਾ ਲਈਏ,

ਗਿੱਧੇ ਮਾਰਦੇ ਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ

ਰੰਗ ਰੱਤੜੇ ਦੇ ਗਲੇ ਪਾ ਦੇਈਏ,-

ਗਲ ਪਾ ਗਲਵੱਕੜੀ ਖੁਹਲੀਏ ਨਾ,

ਰੰਗ ਲਾ ਰੰਗ-ਰੱਤੜੇ ਸਦਾ ਰਹੀਏ। ੪.

* * *

ਅਣਡਿੱਠਾ ਰਸ-ਦਾਤਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਅਧਖੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ? ਹਾਇ
ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਅਧਮੀਟਿਆਂ ਨੂੰ
ਛੁਹ ਗਿਆ ਨੀ, ਲਗ ਗਿਆ ਨੀ,-
ਕੌਣ, ਕੁਛ ਲਾ ਗਿਆ?
ਸੁਆਦ ਨੀ ਅਗੰਮੀ ਆਇਆ
ਰਸ ਝਰਨਾਟ ਛਿੜੀ,
ਲੁੱ ਲੁੱ ਲਹਿਰ ਉੱਠਿਆ
ਤਾਂ ਕਾਂਬਾ ਮਿੱਠਾ ਆ ਗਿਆ।
ਹੋਈ ਹਾਂ ਸੁਆਦ ਸਾਰੀ,
ਆਪੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਵਾਰੀ,-
ਐਸੀ ਰਸਭਰੀ ਹੋਈ
ਸੁਆਦ ਸਾਰੇ ਧਾ ਗਿਆ।
ਹਾਏ, ਦਾਤਾ ਦਿੱਸਿਆ ਨਾ
ਸੁਆਦ ਜਿਨ੍ਹੇ ਦਿੱਤਾ ਐਸਾ,
ਦੇਂਦਾ ਰਸ-ਦਾਨ ਦਾਤਾ
ਆਪਾ ਕਿਉਂ ਲੁਕਾ ਗਿਆ? ਪ.

ਤ੍ਰੇਲ ਦਾ ਤੁਪਕਾ

ਮੰਤੀ ਵਾਂਙੁ ਡਲ੍ਹਕਦਾ
ਤੁਪਕਾ ਇਹ ਜੇ ਤ੍ਰੇਲ
ਗੋਦੀ ਬੈਠ ਗੁਲਾਬ ਦੀ
ਹਸ ਹਸ ਕਰਦਾ ਕੇਲ;
ਵਾਸੀ ਦੇਸ ਅਰੂਪ ਦਾ
ਕਰਦਾ ਪਜਾਰ ਅਪਾਰ,
ਰੂਪਵਾਨ ਹੈ ਹੋ ਗਿਆ
ਪਜਾਰੀ ਗੋਦ ਵਿਚਾਲ।
ਅਰਸੀ ਕਿਰਨ ਇਕ ਆਵਸੀ,
ਲੈਸੀ ਏਸ ਲੁਕਾਇ,
ਝੋਕਾ ਮਤ ਕੁਈ ਪੌਣ ਦਾ
ਦੇਵੇ ਧਰਤਿ ਗਿਰਾਇ।
ਨਿੱਤ ਪਜਾਰ ਖਿਚ ਲਜਾਂਵਦਾ
ਕਰੇ ਅਰੂਪੋਂ ਰੂਪ
ਅਰਸੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹੈ ਕੁਈ
ਨਿਤ ਫਿਰ ਕਰੇ ਅਰੂਪ। ਏ.

੬

ਗਜਾਨ—ਅਗਜਾਨ

ਕੁਛ ਜਾਣਿਆ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੀਤਾ,
ਕੋਈ ਨਾਉਂ ਬੀ ਆਪ ਬਣਾ ਲਿੱਤਾ,
ਧਜਾਨ ਓਸਦੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਤੀ ਰਹਿਆ,
ਆਲੇ ਭੁੱਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ,
ਜਦੋਂ ਬਹਿਸ ਹੋਵੇ, ਹਿਕੇ ਕਥਾ ਕਰਨੀ,
ਤਦੋਂ ਗਜਾਨ ਦਾ ਢੇਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ:
ਏਸ ਗਜਾਨ ਨਾਲੋਂ ਅਗਿਆਨ ਚੰਗਾ,
ਲਗਾਤਾਰ ਜੇ ਧਜਾਨ ਲਗਾ ਲਿੱਤਾ।
ਕੁਛ ਜਾਣਿਆ ਕੇ ਕੁਛ ਜਾਣਿਆਂ ਨਾ,
ਨਾਉਂ ਧਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਰਤੀ ਆਈ,
ਕਰ ਲਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਪਰ ਅੰਦਲੇ ਨੇ
ਏਥੇ 'ਅਸਲ' ਹੈ ਅਸਲ, ਇਕ ਅਸਲ ਭਾਈ!
ਏਸ 'ਅਸਲ' 'ਅਨੰਤ' ਵਲ ਲੈ ਲੱਗੀ,
ਧਜਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਏਸ ਵਲ ਧਾਇਆ ਈ,
ਗਜਾਨ ਵਾਰ ਸੁੱਟੇ ਇਸ ਅਗਜਾਨ ਉੱਤੇ
ਇਹ ਅਗਜਾਨ ਹੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਭਾਇਆ ਈ। ੭.

ਵਲਵਲਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਚਜਾਈਆਂ ਉਤੋਂ
‘ਬੁੱਧੀ’ ਖੰਭ ਸਾੜ ਢੱਠੀ,
ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਓਥੇ ਦਿਲ
ਮਾਰਦਾ ਉਡਾਰੀਆਂ;

ਪਜਾਲੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਨਾਲ
ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਗ ਜਾਣ ਓਥੇ
ਰੱਸ ਤੇ ਸਰੂਰ ਚੜ੍ਹੇ,
ਝੁੰਮਾਂ ਆਉਣ ਪਜਾਰੀਆਂ,

‘ਗਜਾਨੀ’ ਸਾਨੂੰ ਹੋੜਦਾ ਤੇ
“ਵਹਿਮੀ ਢੋਲਾ” ਆਖਦਾ ਏ:
“ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਾਈਆਂ
ਬੁੱਧੋਂ ਪਾਰ ਤਾਰੀਆਂ।”

“ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ! ਬੁੱਧੀ-
ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ,
‘ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼’ ਸਾਡੀਆਂ
ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਯਾਰੀਆਂ।” t.

t

ਰਸ-ਰੱਤਿਆ ਦੀ ਖੋਜ

ਸਾਨੂੰ ਰਮਜ਼ ਮਿਲੀ ਸਰਕਾਰੋਂ,
ਇਕ ਸੈਨਤ ਧੁਰ ਸਰਕਾਰੋਂ-
ਇਕ ਸੈਨਤ ਧੁਰ ਦਰਬਾਰੋਂ,
ਇਕ ਭੇਤ ਧੁਰੋਂ ਦਰਬਾਰੋਂ।
ਇਸ ਸੈਨਤ ਸੋਝੀ ਪਾਈ,
ਇਸ ਸੋਝੀ ਨੇ ਹਸ ਗੁਆਈ,
ਇਕ ਲਟਕ ਬਿਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਲਾਈ,
ਇਕ ਮਟਕ ਉਡਾਰੀ ਦੀ ਆਈ,
ਇਕ ਝੁੰਮ ਛਿੜੀ ਰਸਭਿੱਨੀ,
ਇਕ ਖਿਰਨ ਛਿੜੀ ਰੰਗ ਵੰਨੀ,
ਇਕ ਝਰਨ ਝਰਨ ਝਰਨਾਈ,
ਕੁਛ ਥਰਰ ਥਰਰ ਥਰਰਾਈ,
ਜਿਵੇਂ ਠਾਠ-ਤਰਬ* ਥਰਰਾਂਦਾ,
ਰਸ ਭਰਿਆ ਰਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।
ਵੇ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਕਮਲੀ ਹੋਈ,
ਜਿਉਂ ਤਰਬ ਕੰਬਦੀ ਕੋਈ।

*ਸਤਾਰ ਸਾਰੰਗੀ ਆਦਿਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ
(ਤਾਰਾਂ) ਦਾ ਠਾਠ।

ਕਈ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਤਾਰ ਕੀ ਬੋਲੇ,
 ਦਿਲ ਭੇਤ ਨੂੰ ਤਾਰ ਕੀ ਖੋਲ੍ਹੇ?
 ਉਹ ਤੇ ਥਰਰ ਥਰਰ ਥਰਰਾਂਦੀ,
 ਰਸ ਹੋ ਰਸ ਬਲ ਰਸਾਂਦੀ।
 ਵੇ ਜੋ ਰੂਪ ਰਾਗ ਦਾ ਹਏ,
 ਮੀਂਡ ਵਾਂਗ ਓ ਖਿੱਚ ਖਿਚੋਏ।
 ਪੰਛੀ-ਮਾਰਗ ਦੀ ਕੀ ਵੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ?
 ਰਸ-ਰਤਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਮੁਕਾਨੀ। ੯.

ਮੋੜ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਵਾਗ ਵੇ!

ਟੇਕ ਮੋੜ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਵਾਗ ਵੇ,
 ਮਨ ਮੋੜ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਵਾਗ॥

ਏਹ ਹਰਿਆਰੇ ਫਸ ਫਸ ਜਾਂਦੇ
 ਰੂਪ ਫਬਨ ਦੇ ਬਾਗ ਵੇ,
 ਮੁੜ ਘਰ ਆਵਣ ਜਾਚ ਨ ਜਾਣਨ
 ਮਿੱਠੇ ਮਖ ਦੇ ਵਾਂਗ ਵੇ,
 ਨੈਣ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ
 ਚਾਨਣ ਜਿਉਂ ਦੁ-ਚਰਾਗ ਵੇ,
 ਠਗ ਇਕ ਨੈਣ ਵਸਣ ਉਸ ਉਪਬਨ
 ਨੈਣ ਜਿਵੇਂ ਠਗ ਨਾਗ ਵੇ,-

ਭਲੇ ਨੈਣ ਤੇਰੇ ਜੇ ਆਏ,
ਇਨ੍ਹੂ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਲਾਗ ਵੇ,
ਘੇਰ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਨੈਣ ਫਸਣਗੇ
ਨੈਂ ਨ ਸਕਣ ਏ ਝਾਗ ਵੇ,
ਨੈਣ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਨ ਨਿਕਲੇ
ਨੈਣ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਰਾਗ ਵੇ।

ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਮੋਹਿੰਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ
ਲਾਣ ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਦਾਗ ਵੇ,
ਦਾਗੇ ਗਏ ਸੁ ਮੁੜਨ ਨ ਪਿੱਛੇ
ਸਿਰ ਦੇ ਖੇਲਣ ਫਾਗ ਵੇ:

ਜੇ ਵੇ ਮਨਾਂ ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਆਪਣੀ
ਮੋੜ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਵਾਗ ਵੇ!

ਜੇ ਛਬੀਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖਿੰਚੇਂ
ਸਿੰਚੇਂ ਆਤਮ ਬਾਗ ਵੇ,
ਖਿੜਿਆ ਦੇਖੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ
ਥਿਰਿਆ ਸੀਸ ਸੁਹਾਗ ਵੇ,
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਛਡਦੇ ਨੈਣ ਮਨਾਂ ਤੂੰ
ਮੋੜ ਨ ਨੈਣਾਂ ਵਾਗ ਵੇ:

(ਫਿਰ) ਮੋੜ ਨ ਨੈਣਾਂ ਵਾਗ ਵੇ! ੧੦.

ਐਤਕੀਂ

ਗੁਲਦਾਉਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-

ਛੱਤ-ਬਗੀਚੇ ਐਸ ਸਾਲ ਹਨ
ਸੁੰਵਾਂ ਕਿਉਂ ਵਰਤਾਈਆਂ ?
ਗੁਲਦਾਉਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵਾਂਙੂ
ਕਿਉਂ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ?

ਉੱਤਰ-

ਗੁਲਦਾਉਦੀਆਂ ਸਹੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ
ਅਰਸ਼ੋਂ ਸਨ ਟੁਰ ਆਈਆਂ,
ਰਸਤੇ-ਮਾਰ ਇੰਦ੍ਰ ਨੇ ਰਸਤੇ
ਸੁਹਣੀਆਂ ਰੋਕ ਰਹਾਈਆਂ।
ਬੱਦਲ ਭੇਜ ਕਟਕ ਦੇ ਉਸਨੇ
ਸੜਕਾਂ ਸੱਭ ਰੁਕਾਈਆਂ,
ਬਿੱਜਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰ ਕੜਾਕੇ
ਸੁਹਣੀਆਂ ਸਹਿਮ ਡਰਾਈਆਂ,
ਮੁਹਲੇ ਧਾਰ ਵਰੁਾਈ, ਬਰਖਾ
ਅਰਸ਼ਾਂ ਨੀਰ ਭਰਾਈਆਂ,
ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਲ ਥਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ
ਬੂਟੀਆਂ ਮਾਰ ਸੁਕਾਈਆਂ,-

ਸੁਹਣੀਆਂ ਗੁਲਦਾਉਦੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ
 ਇੰਦਰ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾਈਆਂ,
 ਸੁਰਗ ਪੁਰੀ ਵਿਚ ਇੰਦਰ ਭਾਵੇਂ
 ਅਪਣੇ ਬਾਗ ਲਗਾਈਆਂ:
 ਐਸ ਸਾਲ ਪਰ ਧਰਤੀ ਉਤੇ
 ਸੁਹਣੀਆਂ ਹਨ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ,
 ਸੁੰਵਾਂ ਅੱਜ ਬਗੀਚੇ ਸਾਡੇ
 ਇੰਦਰ ਨੇ ਵਰਤਾਈਆਂ। ੧੧.

ਉਡੀਕ

ਆਖ ਗਿਆ ਢੋਲਾ ਲੋਢੇ ਪਹਿਰ ਆਸਾਂ,
 ਲੋਢਾ-ਪਹਿਰ ਆਇਆ, ਢੋਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ!
 ਆਖ ਘੱਲਿਓ ਸੂ ਸੰਝਾਂ ਪਈ ਆਸਾਂ
 ਸੰਝਾਂ ਸਮਾਂ ਆਇਆ, ਢੋਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।
 ਗਿਣਤੀ ਗਿਣਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਬੀਤ ਲੱਥੀ,
 ਬੱਗਾ ਦੇਹੁੰ ਆਇਆ, ਢੋਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ!
 ਬੱਦਲ ਮੁਲਖਾਂ ਦੇ ਜੁੜੇ ਮੀਂਹ ਆਣ ਲੱਥੇ,
 ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਢੋਲਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ! ੧੨.

ਕਮਲ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਤ੍ਰੈਲ ਮੋਤੀ

ਕਮਲ ਪੱਤ ਤੇ ਪਿਆ ਹਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਮੋਤੀ ਤ੍ਰੈਲ
ਝੁੰਮਾਂ ਜੀਕੂੰ ਨੀਰ ਤੇ ਪੱਤਾ ਕਰਦਾ ਕੇਲ,-
ਸੂਰਜ ਰਿਸ਼ਮ ਪੁਰੋਤੜਾ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਜਾ ਆਣ,
ਸੋਨੇ ਤਾਰ ਪੁਰੋਤੜੇ ਮੋਤੀ ਵਾਂਝੂੰ ਜਾਣ,
ਡਲ੍ਹਕਾਂ 'ਗੋਦੀ-ਕਮਲ' ਮੈਂ ਚਮਕਾਂ ਤੇ ਥਰਗਉਂ,
ਜੀਕੂੰ ਖਿੜੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਏ ਲਹਿਰਾਉ।
ਭਾਗ ਭਰੇ ਜਿਸ ਹੱਥ ਨੇ ਪਲਮਾਇਆ ਮੈਂ ਹੇਠ,
ਸਭ ਨੂਰਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਉਹ ਕਾਦਰ, ਮਾਲਕ, ਸੇਠ,
ਉਹੋ ਸੁਹਾਵਾ ਹੱਥ ਹੈ ਸ਼ਾਹ ਮੇਰੇ ਦਾ ਹੱਥ?
ਸਾਰੇ ਹੱਥ ਉਸ ਹੱਥ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੱਥ;
ਕਮਲ ਗੋਦ ਅਜ ਖੇਡਦਾ ਰਖਿਆ ਮੈਂ ਉਸ ਹੱਥ,
ਕਲ ਪਰ ਗੋਦੀ ਓਸਦੀ ਖੇਡਾਂਗਾ ਛੱਡ ਵਿੱਥ:
ਘੱਲੇ, ਸੱਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਏਥੇ ਓਥੇ ਆਪ,-
ਅਮਰ ਖੇਡ ਮੈਂ ਓਸਦੀ ਖੇਡ ਖਿਡਾਵੇ ਬਾਪ। ੧੩

ਨਾ ਹੋਇ ਉਹਲੇ

ਲੱਗੇ ਪਜਾਰ ਤਾਂ ਪਜਾਰੜਾ ਪਾਸ ਵੱਸੇ,
ਕਦੇ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਹੋਇ ਉਹਲੇ,
ਕਦੇ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਜੇ ਹੋਇ ਉਹਲੇ,
ਸੂਰਤ ਓਸਦੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਹੋਇ ਉਹਲੇ,
ਸੂਰਤ ਓਸਦੀ ਦਿਲੋਂ ਜੇ ਹੋਇ ਉਹਲੇ,
ਨਾਮ ਜੀਭ ਉਤੋਂ ਨਾ ਹੋਇ ਉਹਲੇ,
ਨਾਮ ਜੀਭ ਤੋਂ ਕਦੇ ਜਿ ਹੋਇ ਉਹਲੇ,
ਸੂਰਤ ਦੇਹ ਤੋਂ, ਸ਼ਾਲਾ! ਤਦ ਹੋਇ ਉਹਲੇ। ੧੪.

ਦਰ ਢੱਠਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ

ਦਰ ਢੱਠਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ
ਕਦਰ ਨ ਪੈਂਦੀ ਯਾਰ:
ਗਲੇ ਪਏ ਫੁਲ-ਹਾਰ ਦੀ
ਭਾਸੇ ਨਾ ਮਹਿਕਾਰ। ੧੫.

ਚਲੋ ਚਲੀ ਦੀ ਸੱਦ

ਪਹ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਕੁਮਲਾਏ ਤੇ ਸੁਕੇ ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਪੱਤੇ
ਝਿਮੀ ਚਲ ਰਹੀ ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਪੱਠ ਨੂੰ:-

ਡਾਢੇ ਵੇਗ ਦੀ ਵਗਦੀਏ ਪੌਣ ਭੈਣੇ!

ਸਾਡੀ ਧੌਣ ਕਿਉਂ ਭੰਨਦੀ ਜਾਂਵਨੀਏਂ?
'ਪਾਲੇ-ਮਾਰਿਆਂ' 'ਮਾਉਂ ਗਲ ਲੱਗਿਆਂ' ਨੂੰ

ਡਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕਿਉਂ ਭੋਇਂ ਪਟਕਾਵਨੀਏਂ?
ਤੇਰੇ, ਦੱਸ, ਕੀ ਅਸਾਂ ਨੇ ਮਾਂਹ ਮਾਰੇ?

ਸਾਡੇ ਆਹੂ ਦੇ ਆਹੂ ਪਈ ਲਾਹਵਨੀਏਂ?
ਸਾਇੰ ਸਾਇੰ ਕਰਦਾ ਪੱਤ ਪੱਤ ਡਿੱਗੇ

ਰਤਾ ਮਿਹਰ ਨਾ ਰਿਦੇ ਤੂੰ ਲਜਾਵਨੀਏਂ!
ਪੌਣ ਦਾ ਉੱਤਰ:-

'ਚਲੋ ਚਲੀ' ਦੀ ਸੱਦ ਪਈ ਗੂੰਜਦੀਏ,
ਕੁਦਰਤ 'ਚਲੋ' ਦੀ ਧੁੰਮ ਮਚਾਂਵਦੀਏ,

'ਤੁਰੀ ਚਲੋ, ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਧਰੇ'
ਕੂਕ ਅਰਸ਼ ਦੀ ਪਈ ਕੂਕਾਂਵਦੀਏ,

ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਡੀਕ ਦੇ ਖੜੇ ਪਿੱਛੇ
ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੀ ਲਿਆਂਵਦੀਏ।

ਤੁਸੀਂ ਤੁਰੋ ਅੱਗੇ ਟਾਹਲੀ ਪੱਤਿਓ ਵੇ!
ਪਿੱਛੋਂ ਫੌਜ ਪਈ ਹੋਰ ਦਬਾਂਵਦੀਏ।

ਕਰੋ ਥਾਉਂ ਖਾਲੀ, ਤੁਸੀਂ ਵਧੋ ਅੱਗੇ,
 'ਚਲੇ ਚਲੀ' ਧੁਰ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਂਵਦੀਏ।
 ਮੇਰੇ ਮਾਂਹ ਨਾ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਮਾਰੇ,
 ਵੈਰ ਪੌਣ ਨਾ ਕੋਈ ਕਮਾਂਵਦੀਏ।
 ਏਥੇ ਅਜਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤੇ ਰਾਹ ਏਹੋ,-
 ਠਹਿਰਨ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਖਾਂਵਦੀਏ।
 ਟੁਰੀ ਚੱਲਣਾ, ਚੱਲਣਾ ਹੋਰ ਥਾਵੇਂ,
 ਜਿਥੇ ਕੁਦਰਤ ਪਈ ਕਿਸੇ ਲਿਜਾਂਵਦੀਏ।
 ਜਿਥੇ ਖੜੇ ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਉਂ ਦੇਣੀ,
 ਵੇਖੋ, ਪੌਣ ਬੀ ਆਪ ਚਲ ਜਾਂਵਦੀਏ।
 ਤੁਸੀਂ ਸਦਾ ਤੋਂ ਏਸ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ,
 ਵਾਰੀ ਕਦੇ ਤੁਸਾਂ ਏਥੇ ਲਜਾਂਵਦੀਏ,
 ਤੁਹਾਥੋਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਟੋਰਿਆ ਸੀ
 ਵਾਰੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਪਈ ਟੁਰਾਂਵਦੀਏ
 ਵਾਰੀ ਲਜਾਂਵਦੀ ਪਈ ਹੈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ
 ਤੁਹਾਡੀ ਥਾਉਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੁੰਗ੍ਰਾਂਵਦੀਏ। ੧੬.

ਢੋਲਾ ਹੁੱਸ ਕੇ ਨਾ ਜਾ!

ਵੇ ਨ ਹੁੱਸ ਕੇ ਹੁੱਸ ਕੇ ਜਾਹ ਢੋਲਾ,

ਅਵੇ, ਹੱਸਨਾ ਹੱਸਨਾ ਆ ਢੋਲਾ!

ਮੁੜ ਆ, ਮੁੜ ਆ, ਮੁੜ ਆ ਢੋਲਾ!

ਗਲ ਲਾ, ਗਲ ਲਾ, ਗਲ ਲਾ ਢੋਲਾ!

ਮੂੰਹ ਦੱਸ, ਨਾ ਕੰਡ ਦਿਖਾ ਢੋਲਾ,

ਕੰਡ ਦੱਸ ਨ, ਕੰਡ ਲੁਕਾ ਢੋਲਾ!

ਲੜ ਲਾਈ ਦੀ ਲਾਜ ਨਿਬਾਹ ਢੋਲਾ

ਭੁੱਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨਾਹ ਤਕਾ ਢੋਲਾ!

ਦਿਲ ਖੱਸ ਕੇ ਨੱਸ ਨ ਜਾਹ ਢੋਲਾ,

ਖਿੱਧੂ ਵਾਂਙ ਨ ਏ ਬੁੜ੍ਹਕਾ ਢੋਲਾ;

ਤੇਰਾ ਮਾਲ ਏ ਹੋ ਚੁਕਾ ਢੋਲਾ,

ਅਪਣਾ ਮਾਲ ਨ ਆਪ ਵੰਞਾ ਢੋਲਾ!

ਸਾਡਾ ਵਸਲ ਦਾ ਚਾ ਅਮਾ ਢੋਲਾ,

ਸਜਰੇ ਚਾ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨ ਲਾ ਢੋਲਾ!

ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਰਹੀਆਂ ਮਨਾ ਢੋਲਾ,
 ਗਲ ਪੱਲੜੂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘਾ ਢੋਲਾ!
 ਮੁੜ ਆ, ਮੁੜ ਆ, ਮੁੜ ਆ ਢੋਲਾ,
 ਸਾਨੂੰ ਸੱਟ ਕੇ ਪਰੇ ਨ ਜਾ ਢੋਲਾ!
 ਬਰਦੀ ਤੇਰੀਆਂ, ਰੁਠ ਨ ਜਾ ਢੋਲਾ,
 ਬਾਂਦੀ ਤੇਰੀਆਂ, ਤੁੱਠ ਕੇ ਆ ਢੋਲਾ!
 ਫੜਿਆ ਪੱਲੜੂ ਨਾਹ ਛੁਡਾ ਢੋਲਾ,
 ਪਾਇਆ ਵਾਸਤਾ ਮੰਨ ਮਨਾ ਢੋਲਾ!
 ਕਮਲੀ ਰਮਲੀ ਦੇ ਸੁਹਣਿਆਂ! ਆ ਢੋਲਾ,
 ਹੋ ਜੁਦਾ ਨ, ਅਪਣੀ ਬਣਾ ਢੋਲਾ! ੧੭.

* * *

ਹਉਂ ਤੇ ਸੱਚ ਮੁੱਚ

ਭੁੰਜੇ ਆਕੜ ਟੁਰਦਿਆ!
ਨਾ ਸਮਝੀਂ ਮੈਂ ਉੱਚਾ:
ਤੂੰ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੁਹਣਿਆਂ,
ਤੂੰ ਚੁੱਚਾ ਜਾਂ ਲੁੱਚਾ।
ਛੱਤ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਿਆ!
ਨਾ ਸਮਝੀਂ ਮੈਂ ਨ ਉੱਚਾ
ਤੂੰ ਉੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਪਯਾਰੇ,
ਤੂੰ ਸੁੱਚੇ ਤੋਂ ਸੁੱਚਾ। ੧੮.

ਵਰਜਿਤ ਵਾੜੀ

ਖਿੜੇ ਚਮਨ ਵਿਚ ਆਕੇ ਡਿੱਠਾ:

ਵੰਨੋ ਵੰਨੀ ਰੰਗ ਰੰਗਾ,
ਜੋਬਨ ਭਰੇ ਫੁੱਲ ਪਏ ਝੁੰਮਣ
ਡਾਲੀ ਪੱਤੇ ਰੂਪ ਲਗਾ।

ਤੱਕ ਤੱਕ ਅਖ ਮੋਹਿਤ ਹੁੰਦੀ,
ਮਨ ਪਿਆ ਪੈਂਦਾ ਲੋਭ ਲੁਭਾ।

ਜਫੀਆਂ ਪਾਂਦੀ ਪੌਣ ਪਿਆਰੀ
ਆ ਆ ਲਗਦੀ ਕਰੇ ਸੁਹਾਂ।

ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਹੱਥ ਵਧੇਂਦੇ
ਕਹਿੰਦੇ: 'ਲਈਏ ਫੁੱਲ ਤੁੜਾ'।

ਪਰ ਜਦ ਹੱਥ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਲਗਾਏ
ਤੇੜਦਿਆਂ ਹੋ ਜਾਣ ਸੁਆਹ।

ਜਿਸ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਚਾ ਛੋਹੋ ਰੱਤੀ
ਛੁਹੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਜਾਇ ਭਸਮਾ।

ਫਿਰ ਦੇਖੇ ਬੂਟੇ ਫਲ ਵਾਲੇ
 ਨਾਲ ਫਲਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਭਰਾ।
 ਪਯਾਰੇ ਸੁਹਣੇ ਤੇ ਮਨਸੁਹਣੇ
 ਦੇਖਦਿਆਂ ਚਿਤ ਲੈਣ ਚੁਰਾ,
 ਪਰ ਜਦ ਤੇੜੇ ਰਾਖ ਹੋਵਦੇ,
 ਅਚਰਜ, ਕੀ ਅਚਰਜ ਇਸ ਥਾਂ?
 ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਬੁੱਢੇ ਪਿੱਪਲ
 ਹੱਸ ਕਿਹਾ: 'ਨਾ ਸੋਚ, ਕਰਾ
 'ਤੇੜਨ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਇਸ ਜਾਗਾ
 ਦੇਖਣ ਦੀ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹ ਭਰਾ!
 'ਜਾਦੂਗਰ ਇਕ ਮਾਲੀ ਇਸਦਾ
 ਜਾਦੂ ਦਿੱਤਾ ਬਾਗ ਬਣਾ,
 'ਦਿੱਸੇ, ਸੋਹੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਹੇ,
 ਦਏ ਤਰਾਵਤ ਨਾਲ ਸੁਹਾਂ,
 'ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਭੋਗ ਬਾਗ ਏ,
 ਭੋਗਣ ਦੀ ਏ ਨਾਂਹੀ ਥਾਂ,
 'ਦੇਖੀਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੀਂ ਵੀਰਾ!
 ਖਿੜੀਂ, ਟਿਕੀਂ, ਰੰਗ ਲਈ ਜਮਾ,

‘ਪਰ ਜੇ ਹੱਥ’ ਲੈਣ ਨੂੰ ਪਸਰੇ
ਸੁੰਦਰਤਾ ਜਾਸੀ ਬਿਲਮਾ,
‘ਰਾਖ ਰਹੇਗੀ ਮੁੱਠ ਅੰਦਰੇ,
ਦਿਲ ਅਰਮਾਨ ਭਰੇ ਭਰ ਆ।
‘ਹਾਂਡ ਹਾਂਡ’ ਹਥ ਝਾੜ ਤੁਰੇਂਗਾ,
ਹਰੇ ਜ਼ਾਰੀਏ ਵਾਂਝ ਭਰਾ।

‘ਅੱਖੀਂ ਨਾਲ ਪਿਆ ਰਸ ਪੀਵੀਂ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੋਰ ਵਿਸਾਰੀਂ ਚਾ,
‘ਤਦ ਸਾਬਤ ਲਾਹੇ ਵਿਚ ਜਾਸੇਂ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਸੇਂ ਆਪ ਖੁੰਝਾ।’ ੧੯.

ਬੁੱਲ੍ਹ

ਪ੍ਰੀਤਮ-ਕਿਉਂ ਤੱਕਨਾ ਏਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਵੇ ?

ਪ੍ਰੇਮੀ-ਮਿਸਰੀ ਮਿੱਠੀ ਜਾਨ।

ਪ੍ਰੀਤਮ-ਤਾਂ ਤੂੰ ਚਸਕੇ ਮਾਰਿਆ,

ਰਸੀਆ ਨਹੀਂ ਸੁਜਾਨ।

ਪ੍ਰੀਤਮ-ਕਿਉਂ ਤੱਕਨਾ ਏਂ ਬੁੱਲ੍ਹ ਵੇ ?

ਪ੍ਰੇਮੀ-ਏ ਯਾਕੂਤਾਂ ਖਾਨ।

ਪ੍ਰੀਤਮ-ਤਾਂ ਤੂੰ ਲੱਬੀ ਲੋਭੀਆ,

ਰਸੀਆ ਨਹੀਂ ਸੁਜਾਨ।

ਪ੍ਰੇਮੀ-ਸੈਂ ਭੋਰਾ ਰਸਮੱਤਿਆ,

ਰੱਤਾ ਰੂਪ ਚਕੋਰ,-

ਕੀ ਤੱਕਾਂ, ਦੱਸ ਏਸ ਥਾਂ,

ਖਿੜ੍ਹਾ ਰੰਗ ਕੁਛ ਹੋਰ ?

ਪ੍ਰੀਤਮ-ਮਿਸਰੀ ਨਾ ਯਾਕੂਤ ਵੇ,

ਰੂਪ ਮਿਠਾਸ ਨ ਜਾਣ,-

ਏ ਤਾਂ ਬੁਲਬੁਲ ਬੁਲ੍ਹ ਵੇ,
ਸੰਗੀਤਕ ਅਸਥਾਨ।
ਖੁੱਲਣ, ਮਿਟਨ ਕਿ ਮੁਸਕਰਿਨ
ਸੰਗੀਤ ਲਹਿਰ ਲਹਿਰਾਨ,
ਥਰਰਾਹਟ ਸੰਗੀਤ ਦੀ
ਉਪਜੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ। ੨੦.

ਆਪੇ ਦਾ ਕਾਦਰ

ਰਸ ਜਦ ਆਣ ਤਣਾਵਾਂ ਪਾਵੇ
ਦਿਲ ਖਿੱਚੀ ਲਈ ਜਾਵੇ,
ਸੁਾਦ ਸੁਾਦ ਦਿਲ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾਵੇ
ਅੰਗ ਅੰਗ ਰਸ ਮਾਵੇ:
ਹੱਦ ਪਾਪ ਦੀ ਕੰਧ ਨ ਬੰਨਾ
ਜੋ ਨਿੱਗਰ ਦਿਸ ਆਵੇ,
ਦਿਲ ਦੀ ਸਮਝ ਇਕ ਹੈ ਜਾਣੂ
ਜੋ ਸਭ ਫਰਕ ਕਰਾਵੇ।

ਉਹ ਦਿਲ ਹੈ ਹੁਣ ਰਸ ਵਿਚ ਮੱਤਾ
ਤਿਲਕੰਦੜਾ ਜੋ ਜਾਵੇ,
ਸੋ ਤਿਲਕਣ ਦਾ ਪਤਾ ਨ ਲੱਗੇ
ਰਸ ਇਉਂ ਮਹਿਵ ਕਰਾਵੇ:
ਰਸ ਲੈਂਦਾ ਵਿਚ ਰਸ ਦੇ ਖਚਦਾ
ਤਿਲਕ ਮਲਕੜੇ ਜਾਵੇ,-
ਔਖੀ ਪਲ ਤਿਲਕਣ ਦੀ ਇਹ ਹੈ
ਜੋ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆਵੇ।

ਇਸ ਪਲ ਤੇ ਜੋ ਕਾਬੂ ਪਾਵੇ
ਆਪਾ ਫਤਹ ਕਰਾਵੇ,
ਆਪੇ ਦਾ ਕਾਦਰ ਏ 'ਰਸੀਆ'
ਕੁਦਰਤ ਰਾਜ ਕਮਾਵੇ। ੨੧.

ਧੋਬੀ

ਧੋਬੀ ਕਪੜੇ ਧੋਂਦਿਆ,
ਵੀਰਾ, ਹੋ ਹੁਸ਼ਿਆਰ!
ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਜੋਂ ਆ ਰਿਹਾ
ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਸੰਸਾਰ। ੨੨.

* * *

ਮੀਂਹ ਮੇਹਰ

ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਵਰੁਨ ਮੁਹਲੇ,
ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਵੱਸਦੇ ਸ੍ਰਾਨ ਬਿੱਲੇ
ਕੋਈ ਆਖਦੇ ਵਰੁ ਗੁਲਾਬ ਚੰਬਾ
ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਕਣਕ ਤੇ ਵਰੁਨ ਛੋਲੇ,
ਕੋਈ ਧਰਤ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਵਜਾਹ ਦੱਸੇ,
ਬੱਦਲ ਬੋਲਦਾ ਗਾਉਂਦਾ ਕਹਿਨ ਸੁਹਲੇ:
ਐਪਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਆਖਦੇ 'ਮੇਰੁ' ਵਰਦੀ,
ਮਿਹਰ 'ਮੀਂਹ' ਉਹਦੀ, ਮੀਂਹ 'ਮੇਰੁ' ਬੋਲੇ। ੨੩.

* * *

ਇਕ ਵੈਰਾਨ ਬਾਗ

ਮੰਦਰ ਸੁਹਣਾ ਬਾਗ ਸੁਹਾਵਾ
ਤਾਲ ਠੰਢਕਾਂ ਵਾਲਾ;
ਸਭ ਕੁਝ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਓਸ ਥਾਂ
ਉਹੋ ਰੰਗ ਰਸਾਲਾ,
ਖਿੜਿਆ ਚਮਨ ਫੁੱਲ ਹਨ ਮੁਸਕੇ,
ਫਲ ਫਲੀਆਂ ਭਰ ਆਈਆਂ।
ਵੇਲਾਂ ਲਪਟ ਜਾਲੀਆਂ ਉਤੇ,
ਰਵਸਾਂ ਛਾਉਂ ਸੁਹਾਈਆਂ।
ਮਾਲੀ, ਕਾਮੇ, ਉਠ ਬਲਦ ਪਏ
ਅਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰਾਂਦੇ।
ਆਡਾਂ ਵਗਣ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਦਿੱਸਣ,
ਪਰ, ਜੰਦਰੇ ਦਿਸ ਆਂਦੇ।
ਹਾਂ, ਪੰਛੀ ਨਹੀਂ ਡਾਲ ਕਿਸੇ ਤੇ,
ਸ਼ਾਖਾਂ ਸੱਤੇ ਖਾਲੀ।
ਸ਼੍ਰੇਣ ਤੇ ਕੁਈ ਹੰਸ ਨ ਦਿਸਦਾ,
ਫਿਰ ਫਿਰ ਸਭ ਥਾਂ ਭਾਲੀ।

ਨਾ ਕੁਈ ਗਲਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ,
 ਸਾਜ਼ ਨ ਕੋਈ ਬੋਲੇ,
 ਨਾ ਮੁਖੜਾ ਕੁਈ ਕਥਾ ਸੁਣਾਂਦਾ,
 ਨਾ ਦਿਲ ਤਕੜੀ ਤੋਲੇ।
 ਨੈਣ ਭਰੇ ਰਸ ਰੰਗ ਰੱਬ ਦੇ,
 ਪਯਾਰ ਹੰਝੁਆਂ ਵਾਲੇ।
 ਦਿਸਦੇ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਮਰੇ
 ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਦੁਆਲੇ।
 ਰਮਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਯਾ ਸਮਾਧਿ ਵਿਚ
 ਜੁੜੇ ਨੈਣ ਮਤਵਾਲੇ,
 ਕਿਸੇ ਨੁੱਕਰੇ ਖੁੰਜੇ ਕਿਧਰੇ
 ਮਿਲਣ ਨ ਢੂੰਡਿਆਂ ਭਾਲੇ।
 ਛੈਲ ਬੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਬਾਂਕਾ
 ਨਜ਼ਰ ਨ ਕਿਧਰੇ ਆਵੇ,
 ਹਾਂ, ਤਸਵੀਰ ਛੈਲ ਦੀ ਲਟਕੇ
 ਕੰਧਾਂ ਪਈ ਸਜਾਵੇ। ੨੪.

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ

[ਹਰਿਮੰਦਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ]

ਮਣੀ ਗੁਆਚਿਆਂ ਸੱਪ ਜਿਉਂ ਦੁਖ ਪਾਂਵਦਾ,
ਪੁੱਤ ਗੁਆਚਿਆਂ ਮਾਂ ਜਗ ਨਹੀਂ ਭਾਂਵਦਾ,
ਹਰਿ ਰਸ ਦੀ ਜਦ ਟੋਟ ਪਵੇ ਫ਼ਕੀਰ ਨੂੰ
ਪਰਲੇ ਮਚੇ ਚੁਫੇਰ ਤਿਉਂ ਘਬਰਾਂਵਦਾ,-
ਟੁੱਟੀ ਡੋਰ ਜਿ ਦੂਰ ਤੇਰੇ ਆਂਵਦਾ,
ਲਹਿਰ ਫਿਰੇ ਇਕ ਵਾਰ ਰੋ ਮੁੜ ਧਾਂਵਦਾ
ਕੀਹ ਅਗੰਮੀ ਖੇਡ ਏਥੇ ਲਹਿਰਦੀ?
ਅਰਸ ਉਤਰਿਆਆਨ ਰਸੀਆਂ ਬਚਾਂਵਦਾ? ੨੫.

* * *

ਪੱਥਰ—ਸ਼ੀਸ਼ਾ—ਹੀਰਾ

ਮੈਂ ਪੱਥਰ ਸੁਖ ਨੀਂਦੇ ਸੁੱਤਾ,
ਵਿਚ ਸੁਫਨੇ ਕੁਈ ਸੁਣਾਵੇ:
ਬਣ ਹੀਰਾ, ਕਰ ਦੂਰ ਹਨੇਰਾ,
ਤੈਨੂੰ ਚਾਨਣ ਆ ਗਲ ਲਾਵੇ।
ਆਪਾ ਪੀਹ, ਅੱਗ ਤਾਪ ਸਹਿ,
ਬਣ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਨੂਰ ਮੈਂ ਪਾਇਆ:
ਹੁਣ ਲੋਚਾਂ ਮੈਂ ਹੀਰਾ ਬਣਨਾ,
ਜੋ ਜਰਬ ਨ ਕੋਈ ਆਵੇ। ੨੬.

ਜ਼ੀਨਤ ਬੇਗਮ

ਸੁਹਣੇ ਸੁਹਣੇ ਮਹਿਲ ਆਸਾਡੇ
ਦੇਖਣ ਆਈਓ ਸਹੀਓ।
ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਕਸ਼ੇ
ਦੇਖ ਦੇਖ ਰਜ ਰਹੀਓ,
ਪਰ ਇਕ ਨਕਸ਼ ਗੁਪਤ ਏਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਹਰ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ,
ਪੜ੍ਹੇ ਬਾਝ ਉਸ ਨਕਸ਼ ਅਟੱਲਵੇਂ,
ਸਹੀਓ ਨਾ ਮੁੜ ਜਈਓ।
ਏ ਨਕਸ਼ੇ ਨੱਕਾਸ਼ ਰੰਗੀਲਾ
ਜਦ ਸੀ ਜਾਂਦਾ ਪਾਂਦਾ
ਨਾਲੇ ਨਾਲ ਗੈਬ ਤੋਂ ਕੋਈ,
ਗੁਪਤ ਨਕਸ਼ ਇਕ ਵਾਂਹਦਾ।
ਉਹ ਸੀ ਨਕਸ਼ 'ਵਿਛੋੜਾ' ਸਹੀਓ!
ਅਸਾਂ ਨਿਖੁਟਿਆਂ ਪੜ੍ਹਿਆ,
ਕਾਸ਼! ਕਦੇ ਇਹ ਨਕਸ਼ ਮੇਰਾ ਉਹ
ਜ਼ਾਲਮ ਬੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ। ੨੭.

ਸਾਈਂ ਲਈ ਤੜਪ

‘ਤੜਪ-ਗੋਪੀਆਂ’ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਗਰ ਜੋ
ਲੌਕੀਂ ਪਏ ਸੁਣਾਵਨ,
‘ਲੁੱਛਣ-ਸੱਸੀ’ ਪੁੰਨੂੰ ਖਿੱਛੇ
ਜੋ ਥਲ ਤੜਫ ਦਿਖਾਵਨ,
ਰਾਂਝੇ ਮਗਰ ਹੀਰ ਦੀ ਘਾਬਰ,
ਮਜ਼ਨੂੰ ਦਾ ਸੁਕ ਜਾਣਾ,-
ਏ ਨਹੀਂ ‘ਮੋਹ-ਨਜ਼ਾਰੇ’ ਦਿਸਦੇ,
ਏ ਕੁਈ ਰਮਜ ਛਿਪਾਵਨ।

ਹੇ ਅਰੂਪ! ਇਹ ਤੜਪ ਉਹੋ ਨਹੀਂ,
ਧੁਰੋਂ ਤੁਸਾਂ ਜੋ ਲਾਈ?
ਕੀ ਇਹ ਚਿਣਗ ਨਹੀਂ ਉਹ, ਜਿਹੜੀ
ਤੁਸਾਂ ਸੀਨਿਆਂ ਪਾਈ?
ਮਿਲਣ ਤੁਸਾਨੂੰ ਦੀ ਏ ਲੋਚਾ,
ਏ ਹੈ ਤੜਪ ਤੁਸਾਡੀ,-
ਜਿਥੇ ਰਮਜ ਪਵੇ ਕੁਈ ਕਟਕੀ,
ਏ ਕਮਲੀ ਹੋ ਜਾਈ। ੨੮.

ਭੰਬੀਰੀ

ਮੈਂ ਸੁੰਡੀ ਸਾਂ ਭੁੰਏ ਰੁਲਦੀ
ਕੀੜਜੋਂ ਵੱਧ ਨਿਕਾਰੀ,
ਮੈਨੂੰ ਗਜਾਤ ਫੁਰੀ: 'ਹਾਂ ਮੈਂ ਭੀ
ਜੋਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਾਰੀ,
'ਏਸ ਖੁਸ਼ੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ,
ਮੁੜੀ ਹੋਸ਼ ਕੀ ਵੇਖਾਂ?
'ਨਿਕਲ ਪਏ ਪਰ ਮੀਨਾਕਾਰੀ,
ਵਾਸ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਾੜੀ!' ੨੯.

ਫੁੱਲ

ਕੱਲ੍ਹ ਡਿੱਠਾ ਮੈਂ ਫੁੱਲ ਬਨਫਸਾ,
ਉਸ ਲੜ ਹਕੀਮ ਦਾ ਫੜਿਆ,
ਆਖੇ: 'ਸਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਹੁਸਨ ਤੋਂ
ਦਸ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਨਿਤ ਫੜ ਖੜਿਆ?
'ਭੇਵੇਂ, ਮਲੇਂ, ਬਨਾਵੇਂ ਕਾਹੜੇ,
ਸਭ ਮਾਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸੱਟੇਂ!
'ਹੁਸਨਾਂ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ
ਉਇ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਕਦੇ ਨ ਡਰਿਆ?' ੩੦.

ਅੰਦਰ ਦੀ ਟੇਕ

ਸਿਕ ਸਿਕ, ਰੋ ਰੋ, ਦੁੰਡ ਦੁੰਡ ਕੇ
ਮਜਨੂੰ ਉਮਰ ਗੁਆਈ,
ਪਰ ਪੰਘਰ ਨਾ ਖਾਧੀ ਲੇਲੀ
ਧਾ ਉਸ ਪਾਸ ਨ ਆਈ।

ਅੰਤ ਹਾਰ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਮਜਨੂੰ
'ਲੇਲੀ' 'ਲੇਲੀ' ਜਪਦਾ,
ਲਿਵ ਲੇਲੀ ਵਿਚ ਲਗ ਗਈ ਅੰਦਰ,
ਅੰਦਰ ਲੇਲੀ ਆਈ।

ਲੇਲੀ ਬੀ ਹੁਣ ਖਿੱਚ ਖਾਇਕੇ,
ਮਜਨੂੰ ਲਭਦੀ ਆਈ,
'ਮੈਂ ਲੇਲੀ' ਲੇਲੀ ਪਈ ਕੂਕੇ,
ਮਜਨੂੰ ਸਜਾਣ ਨ ਕਾਈ।

'ਮੈਂ ਲੇਲੀ' 'ਮੈਂ ਲੇਲੀ' ਕੂਕੇ,
ਮਜਨੂੰ ਲੇਲੀ ਹੋਇਆ।

ਆਪੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਨ ਗਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀ,
ਟੇਕ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਪਈ। ੩੧.

* * *

ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁਲ

ਖੇੜੇ ਖਿੜਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ: -

ਧਰਤੀ ਗੋਦ ਬਨਾਇ
ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ,
ਮਿੱਟੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਗਡਾਇ
ਮੈਂ ਭੋਜਨ ਖਿੱਚਿਆ,
ਰਜ ਰਜ ਪੀਤਾ ਨੀਰ
ਮੈਂ ਆਡੋਂ ਵਗਦੀਓਂ,
ਹੋ ਯਾ ਮੈਂ ਨਮਗੀਰ
ਤੇ ਤੇਲਾਂ ਚੱਖੀਆਂ,
ਬੱਦਲ ਅਰਸੇਂ ਸੱਦ
ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚਿਆ,
ਨੁਾਤਾ ਮੈਂ ਰੱਜ ਰੱਜ
ਤੇ ਨੁਾ ਨੁਾ ਨਿਖਰਿਆ,
ਸੂਰਜ ਪਾਸੋਂ ਧੂਹ
ਮੈਂ ਕਿਰਨਾਂ ਲੀਤੀਆਂ,
ਨਿੱਘੀ ਕੀਤੀ ਰੂਹ
ਮੈਂ ਵਧਿਆ ਮੌਲਿਆ,

ਚਾਨਣ ਤੇ ਨਿਘ ਕੱਢ
 ਮੈਂ ਲੀਤਾ ਧੁੱਪ ਤੇ,
 ਲਈ ਆਪ ਵਿਚ ਗੱਡ
 ਓ ਮਾਨੋਂ ਧੁੱਪ ਮੈਂ,
 ਤਾਣ ਚਾਂਦਨੀ ਸਾਲ
 ਮੈਂ ਸੁੱਤਾ ਰਾਤ ਨੂੰ,
 ਡਲ੍ਹਕ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ
 ਮੈਂ ਲਈਆਂ ਲੋਰੀਆਂ,
 ਨ੍ਹੇਰਾ ਲਿਆ ਬਿਠਾਲ
 ਮੈਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੀ,
 ਕੁਈ ਨ ਦੇਇ ਉਠਾਲ
 ਮੈਂ ਰਾਤੀਂ ਸੁੱਤਿਆਂ;
 ਜੋ ਕੁਛ ਮੇਰੇ ਹਾਲ
 ਸੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਸੋਜਿਆ,
 ਆਪੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾਲਿ
 ਮੈਂ ਆਪਾ ਪਾਲਿਆ,
 ਪਲ ਪਲ ਰੰਗ ਜਮਾਇ
 ਮੈਂ ਭਰੀਆਂ ਡੋਡੀਆਂ,
 ਡੋਡੀਆਂ ਖੇੜੇ ਲਜਾਇ
 ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਖਿੜ ਪਿਆ,-

ਮਹਿਕਯਾ ਮਸ਼ਕ ਮਚਾਇ
ਤੇ ਲਪਟਾਂ ਛੱਡੀਆਂ,
ਹਾਂ, ਹੁਣ ਜਦ ਲਪਟ ਬੁਗਾਇ
ਮੈਂ ਡੁਲ੍ਹ ਡੁਲ੍ਹ ਪੈ ਰਿਹਾ,-
ਖੇੜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਾਂਅ
ਮੈਂ ਝੋਲੀਜਾਂ ਅੱਡੀਆਂ,
ਅਣਹੰਦਾ ਆਪ ਵੰਡਾਇ
ਮੈਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

'ਦੇਣਾ' ਬਣਦਾ ਰੂਪ ਹੈ 'ਖੇੜੇ ਖਿੜ ਪਿਆਂ',
'ਦੇਣਾਂ' ਰੰਗ ਅਨੁਪ ਹੈ ਚੜ੍ਹਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਆਂ। ੩੨.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਲਿਆ

|ਇਕ 'ਨੈਣ-ਪਿੰਜਰੇ' ਵਸੇ ਸਾਧੂ ਦੀ
ਅਰਜ਼ੋਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਲਿਆ,
ਟੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾ ਲਿਆ,
ਬਿਨਾਂ ਸੰਗਲਾਂ ਕੱਸ ਕਸਾ ਲਿਆ,
ਬਿਨਾਂ ਦੰਮਾਂ ਦੇ ਬਰਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ,

ਕਿੱਥੇ ਅਰਸਾਂ ਦਾ ਗਿਆ ਤਕਾਵਣਾ ਓ,
ਕਿੱਥੇ ਸਾਈਂ ਦਰ ਨਜ਼ਰ ਜਮਾਵਣਾ ਓ,-
ਨਜ਼ਰ ਮੇਲਣੀ ਨਾ ਨਾਲ ਖਾਕੀਆਂ ਦੇ,
ਟਕ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਨੂਰੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ ਤੇ।
ਹਾਇ ਭੁੱਲ ਏ ਨੈਣ ਤਕਾ ਬੈਠੇ,
ਝਾਕੇ ਪਹਿਲੜੇ ਖੰਭ ਖੁਹਾ ਬੈਠੇ!

ਜਾਦੂਗਰੀ ਕੀਤੀ ਏਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ,
ਮਾਰ ਪੌੜਿਆ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ!
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਲਾਹੇ,
ਜਧੇ ਬਲੀ ਵਰਿਯਾਮ ਤੇ ਸੂਰ ਫਾਹੇ,
ਖੰਭ ਸੜੇ ਪਤੰਗਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਿਸਮਲ,
ਪਏ ਖਿੱਚ ਖਾਵਣ, ਤੜਫਣ ਹੁਣ ਤਿਲਮਿਲ।

ਮੈਂ ਬੀ ਮਾਰਿਆ ਇਕ ਮੱਟਕੜੇ ਨੇ,
 ਕਰ ਕੈਦ ਲੀਤਾ ਜੱਫੇ ਤੱਕੜੇ ਨੇ।
 ਕੇਈ ਕਰੇ ਕਾਰੀ ਸਾਡੀ ਆਣ ਲੋਕੇ।
 ਕੇਈ ਰੱਬ ਪਯਾਰੇ ਆ ਬਚਾਣ ਲੋਕੇ।
 ਤਾਨ ਅਸਾਂ ਵਿਚ ਰਹੀ ਨ ਸਾਨ ਲੋਕੇ।
 ਫਾਥੇ ਪਿੰਜਰੇ ਆਣ ਛੁਡਾਣ ਲੋਕੇ।
 ਕਰੇ ਬਾਹੁੜੀ ਰੱਬ ਜੇ ਆਪ ਲੋਕੇ।
 ਵਿੱਸ ਚੜ੍ਹੀ ਦਾ ਝੜੇ ਏ ਤਾਪ, ਲੋਕੇ।
 ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਆਸ ਕੀਤੀ।
 ਅਪਣੇ ਬਚਨ ਦੀ ਆਸ ਫਿਰ ਨਾਸ ਕੀਤੀ।
 ਜਾਦੂਗਰੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ,
 ਧੁਰੇਂ ਕ੍ਰਾਮਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆ ਹੈ।

ਤੂੰ ਸੱਤਾਰ ਗੁਫਾਰ ਹੇ ਰੱਬ ਸਾਈਂ!
 ਸਾਂਤੇ ਕਰਮ ਕਰੀਓ ਮੇਹਰ ਨਜ਼ਰ ਪਾਈਂ,-
 ਰੱਖ ਲਓ ਸਾਨੂੰ ਏਹਨਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ,
 ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਜੋ,
 ਬੇੜਾ ਕਰੇ ਸਾਡਾ ਆਪ ਪਾਰ ਸਾਈਂ!
 ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਮਟੱਕਿਓਂ ਤਾਰ ਸਾਈਂ! ੩੩.

ਅਟਕ

[ਅਟਕ ਦਰਯਾ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਸਨ ਤੇ
ਅਗਾਂ ਉਸਦਾ ਉੱਤਰ।

ਪ੍ਰਸਨ-

ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਆਵੇਂ ਜਾਵੇਂ,
ਤਿੱਖਾ ਤਿੱਖਾ ਟੁਰਜਾ ਜਾਵੇਂ,
ਪਲ ਛਿਨ ਠਹਿਰੇਂ ਨਾਂਹੀ,

ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਲ ਪਈ।

ਅਟਕ ਹੈ ਨਾਮ ਤੇਰਾ
ਅਟਕਜਾ ਕਦੇ ਡਿੱਠਾ ਨਾ,
ਅਟਕਾਯਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਤੂੰ

ਅਟਕਜਾ ਕਦੇ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਪੱਛੋਂ ਵੱਲੋਂ ਤੁਰੇ ਆਏ
ਜੁਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਦਲੇ ਦਲ,
ਮੂੰਹ ਚੱਕ ਪਾਰ ਆਏ,

ਪੇਸ਼ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਅਟਕ ਕੋਈ ਪਾਈ ਨਾ
ਜ਼ਾਲਮ ਅਟਕਾਏ ਨਾ,

